

FAUNA OWADÓW OKOLIC LWOWA

[LES INSECTES DES ENVIRONS DE LEOPOL]

CHRYSIDIDAE (Hym.)

podał

JAN NOSKIEWICZ.

Poniższy wykaz zestawiam głównie na podstawie własnych materiałów złotek, zebranych w latach 1916—1918. Z gatunków podanych w dawniejszej literaturze dla okolic Lwowa sam nie obserwowałem: *Hedychrum rutilans* Shuck i *Chrysis splendida* Rossi. Przytaczam je z pracy Niezabitowskiego w Spr. Kom. Fizj. Polsk. Ak. Um. T. XXV. W nomenklaturze stosuję się do nowszych znanych mi publikacji Trautmanna. Jemu zawdzięczam też sprawdzenie kilku oznaczeń. Miesiące połowów zaznaczyłem w liczbach rzymskich.

Cleptes semiauratus L. Wulka 13. VII. 16. ♀ leg. J. Łonicki, Hołoską Mł. 30. V. 17, ♀.

Cl. nitidulus F. Hołosko Mł. 30. V. 17, ♀.

var. *fallax* Mocs. Lesienice 25. VIII. 18, ♂. Okaz ten stosunkowo b. duży (długość 6·5 mm) posiada piszczele nóg średnich i tylnych żółto-czerwone, ciemną przed- i śródplecze niebiesko-zielone ze stałym złotym połyskiem, a zęby boczne zaplecza krótkie i tępe. Odpowiada zatem zupełnie *Cl. fallax* Mocs. Duże rozmiary ciała i barwa krętarzy zbliżają go jednak do *nitidulus* F., tak, że zajmuje on do pewnego stopnia stanowisko pośrednie między obu gatunkami. To skłoniło mnie do uznania *Cl. fallax* Mocs. za odmianę *Cl. nitidulus* F.

Notosus constrictus Först. Dość pospolity na motylkowych i baldaszkowych od VI—VIII, ♀♂. U obserwowanych okazów waha się długość ciała od 4·8—6·5 mm (♀) i 5—6·2 mm (♂). W barwie tułowia i głowy możliwe są wszelkie odcienia od barwy kobaltowo-błękitnej do zielono-niebieskiej z lekkim złotym połyskiem. Niebiesko-zielony odcień zaznacza się często w różnym natężeniu i na 2 pierwszych odcinkach odwłoka. Osobniki silnie w ten sposób zabarwione należą do odmiany *angustatus* Kohl. Punktikowanie odwłoka wykazuje liczne przejścia od b. drobnego i rozrzuconego do grubego i gęstego (*N. kohli* Mocs.). W uwłoszeniu głowy istnieją pewne stale się powtarzające różnice między

obu płciami. Wzdłuż ostrej krawędzi głowy na granicy jej bocznej i spodniej powierzchni, od skroni aż po policzki, posiadają ♀ szeregi b. krótkich, sztywnych, gęsto obok siebie stojących, ciemnych, grubych, o jednakowej prawie długości włosków-szczecinek, podczas gdy u ♂ znajdują się tu długie (mniej więcej 4 razy dłuższe niż u ♀), nierówne, rzadko ustawione, jasne, cienkie włoski. Ta sama różnica powtarza się prawdopodobnie (choć nie tak może wyraźnie) i u innych gatunków rodzaju *Notosus*. Z powodu zbyt małych materiałów nie mogę jednak tego stanowczo stwierdzić. W rodzaju *Ellampus*, u żadnego ze znanych mi gatunków podobnego zjawiska nie zauważyłem.

var. *angustatus* Mocs., razem z formą typową.

N. panzeri F. Hołosko Wk., 6. VIII. 17. ♀ na wydmie.

var. *soror* Mocs. Lwów, 29. VII.

var. *spina* Lep. Brzuchowice 20. VII. 18. ♀. I u tego okazu zaznacza się, choć tylko słabo, poprzeczne zmarszczkowanie półka czołowego.

Ellampus aeneus F. Brzuchowice 9. VI. 18. ♀.

var. *chevrieri* Tourn. Biłohorszcze 10. VIII. 17. ♂.

E. auratus L. Pospolity od V—IX. ♀, ♂. W barwie i plastyce b. zmienny. Niektóre okazy (szczególnie ze Starego Sioła) wykazują stosunkowo b. grube punkcikowanie odwłoka.

E. bidentulus Lep. rasa *wesmaeli* Chev. Hołosko wk. 20. VI. 18. ♀, 21. VII. 18. ♀, 2. VIII. 18. ♂, 13. VIII. 17. ♂, Malechów 7. VIII. 18. ♂. Niektóre okazy, o słabo, poprzecznie prążkowanym półku czołowym, zbliżają się do formy typowej. W gęstości i grubości punkcikowania odwłoka daje się zauważyć silna zmienność indywidualna.

E. pusillus F. Hołosko Wk., Brzuchowice, Łyczaków, Lesienice, Winniki, ♀, — od VI—VIII, przy ściankach glinowych i na piaskach. U wszystkich okazów tarczka i zatarczka z silnym złotym połyskiem. Duża zmienność indywidualna w punkcikowaniu i głębokości wcięcia końcowego 3 odcinka odwłoka.

E. violaceus Scop. Brzuchowice 22. VII. 17. ♀.

E. truncatus Dahlb. Brzuchowice 9. VI. 18. ♀.

Holopyga gloriosa Fab. Brzuchowice 1. VII. 17. ♀, Hołosko Mł. 10. VI. leg. Kłapacz.

var. *amoenula* Dhlb. Hołosko Wk., Hołosko Mł., Brzuchowice, Łyczaków, Lesienice, VI—VIII. ♀, ♂.

Hedychydium ardens Coq. Pospolity, szczególnie na piaskach. Hołosko Wk., Hołosko Mł., Brzuchowice, Rzęsna Polska, Zapytów, Janów, Lesienice, Marjówka, Krzywcyce, Winniki V—IX. ♀, ♂. Żłota barwa na głowie i tułowiu u jednych okazów dość silna i wyraźna, u wielu zaznacza się słabym tylko b. połyskiem. Te ostatnie stanowią przejście do var. *viridis* Trautm. Osobniki zbierane na wiosnę mają tarczkę i zatarczkę najczęściej jasno niebiesko-zieloną prawie bez złotego połysku. Poławiałem je przy gniazdach *Tachytes nitidus* F.

H. integrum Dahlb. Na wydmach, w towarzystwie *Harpactes lunatus* Dahlb. dość częsty. Hołosko Wk., Brzuchowice, Rzęsna Polska, Strychowalec VI—VIII. ♂, ♀. W materiałach moich przeważają okazy o ciemieniu i tułowiu zielonym, trafiają się jednak także z silnym złocisto-miedzianym połyskiem.

H. purpurascens Dahlb. Popobnie jak poprzedni tylko w obszarach wydmowych. Hołosko Wk., Brzuchowice, Rzęsna Polska, VII—VIII. ♀, ♂. Widywałem go najczęściej w obrębie gniazd *Stisus tridens* F. Wyraźnych przejść do poprzedniego gatunku nie znam i oba te gatunki uważam za odrębne. W Polsce wykazano go ze Ślązka i Poznańskiego.

H. roseum Rossi. Hamulec 28. VII. 18. ?. Forma typowa.

Hedychrum coerulescens Shuck. Lwów.

H. gerstäckeri Chevr. Hołosko Wk., Brzuchowice, Wulka, Sokolniki, przy ściankach glinowych i na piaskach. VI—IX. ♀, ♂.

H. nobile Scop. Pospolity od V—IX. ♀, ♂.

H. rutilans Dhlb. Dość pospolity, szczególnie w okolicach piaszczystych. Hołosko Wk., Brzuchowice, Rzęsna Polska, Sokolniki. VI—IX. ♀, ♂. Zbierałem go najczęściej na *Jastone*, *Achillea* i *Scabiosa*. W długości ciała waha od 6—10 mm.

Pseudochrysis neglecta Shuck. Przy ściankach i zboczach glinowych pospolity. Hołosko Wk., Kortumówka, Łyczaków, Lesienice, Czartowska Skała, Wulka. V—VII. ♀, ♂.

Spinolia unicolor Dahlb. W obszarach lotnych piasków dość częsty. Hołosko Wk., Brzuchowice, Rzęsna Polska, Rudno, VI—IX. ♀, ♂. Barwa dość zmienna od ciemno fioletowej do jasno niebiesko-zielonej. U okazów fioletowych 3 odcinek odwłoka stale silnie wydłużony i w tyle łukowato zaokrąglony, u jasnych znacznie krótszy i prawie prosto ścięty. Obserwowałem je stale w locie, tuż przy ziemi. Gospodarza (rzy?) nie mogłem odkryć.

Parnopes grandior Pall. Częsty na wydmach. Hołosko Wk., Rzęsna Polska, Brzuchowice, Strychowalec, Zapytów, VI—IX. ♀, ♂.
var. *fasciatus* Mocs. Brzuchowice 1. VII. 17. ♂.

Holochrysis austriaca F. Przy ściankach glinowych obok Lesienic i Krzywczyc, VI—VII. ♀, ♂.

H. hirsuta Gerst. Brzuchowice 28. IV. 18. ♀, na pniu sosny u brzegu tundry.

H. pustulosa Ab. Na starych płotach, słupach, pniach sosen etc. Rzęsna Polska 28. IV. 18. ♀, ♂, Brzuchowice 10. VI. ♀, Zapytów (Borek Romansówka) 3. IV. ♂. Punkcikowanie odwłoka b. różne. U jednych okazów (samce z Zapytowa) gęste i prawie równomierne (oznaczył je dr. Trautmann), u innych bardzo rozrzucone i wyraźnie podwójne. U ♂ z Zapytowa różki rufinistyczne.

Monochrysis succincta L. v. *bicolor* Lep. Pospolity na piaskach, zrębach i ugorach. Brzuchowice, Hołosko Wk., Rzęsna Polska, Janów, Strychowalec, V—VIII. ♀, ♂. U samców tułów często prawie bez złotego połysku, niebiesko-zielony.

Trichrysis cyanea L. Pospolity na drewnianych płotach, słupach, ściankach glinowych, murach etc. ♀, ♂, V—IX. W wielkości b. zmienny.

Tetrachrysis fulgida L. Brzuchowice 10. VI. ♀, ♂, Kleparów 30. VII. ♀. Na drewnianych płotach i słupach.

T. ignita L. B. pospolity V—IX. ♀, ♂.

v. *longula* Ab. Zamarstynów 1. VII. 18, przy ściance glinowej.

T. auripes Wesm. Tylko wzdłuż linji Roztocza. Lesienice, Marjówka, Pasieki. V—VII. ♀, ♂.

T. scutellaris F. Zaszaków 18. VIII. ♂, na ściance kredowej.

T. rutilans Oliv. v. *splendidula* Rossi. Lwów.

T. sybarita Först. Michałowszczyzna 20. VIII. 18. ♀, przy ściance glinowej.

T. viridula L. Przy ściankach glinowych dość pospolity. Wulka, Lesienice, Sokolniki, G. Kortumowa, Michałowszczyzna, Hołosko Wk., Pasieki, Łyczaków, Kadecka, Czartowska Skala. V—VIII. ♀, ♂.

RÉSUMÉ.

Es werden die vom Verfasser in Lembergs Umgebung in den Jahren 1916—1918 gesammelten Goldwespen-Arten auf-

gezählt u. die Veränderlichkeit mancher von ihnen besprochen. Bei *Notosus constrictus* Först. ist Sexualdimorphismus constatiert. Die Männchen dieser Art zeigen nämlich auf der scharfen Kante zwischen der unteren u. der seitlichen Fläche des Kopfes eine nur ziemlich lose, lange, weissliche Behaarung, während die Weibchen auf derselben Stelle eine Reihe von dicht bei einander stehenden, sehr kurzen, schwarzen, steifen borstenähnlichen Härchen aufweisen. Derselbe Dimorphismus ist warscheinlich auch manchen anderen *Notosus*-Arten eigen, während er bei keiner der vom Verfasser beobachteten *Ellampus*-Arten vorkommt.

MOTYLE (*LEPIDOPTERA*)

RZADSZE I NOWE, ZEBRANE W LATACH 1911 do 1921
W OKOLICACH LWOWA, JANOWA, MIKULICZYNA I WO-
ROCHTY. — CZĘŚĆ III.

[SELTENERE UND NEUE LEPIDOPTEREN, GESAMMELT IN
JAHREN 1911 - 1921 IN DER UMGEGEND VON LEMBERG,
JANÓW, MIKULICZYN UND WOROCHTA. — III. TEIL.]

podał

AUGUST STÖCKL.

W ostatnich latach z powodu wojny i skutkiem niemożności robienia dalszych wycieczek, zdołałem w powyższym okresie czasu szczerzy tylko zebrać materiał.

Przeprowadziłem przeto szczegółową rewizję mojego zbioru motyli krajowych i przy pomocy dzieł Seitza, Spulera i broszurki A. Pieszczecka, traktującej specjalnie o gatunku *Colias Myrmidone* Esp., podaję w niniejszej części nowe dla naszej fauny aberacje oraz takie odmiany, które do niedawna niesłusznie uważane były za synonimy i jako takie w katalogu Dr. Staudingera i Dr. H. Rebla (Berlin 1901) nieuwzględnione.

W części tej podałem tylko odmiany i aberacje uwagi godniejsze, które w przeciągu mojej 38 letniej pracy entomologicznej zebrałem, zwłaszcza takie, które mają wybitne cechy odmian i aberacji, — formy, które różnią się tylko drobnymi często nawet mało znaczącymi znamionami w ubarwieniu, opuściłem.